

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-05

Diarienummer 0569/22

Handläggare

Marcus Storm

Telefon: 0730723342

E-post: marcus.storm@intraservice.goteborg.se

Göteborgs Stads Arkitekturanvisningar

Förslag till beslut

I nämnden för Intraservice

1. Nämnden för Intraservice antar Göteborgs Stads arkitekturanvisningar.
2. Göteborgs Stads arkitekturanvisningar blir gällande från 2024-05-01.
3. Förvaltningens uppdrag att ta fram en anvisning som konkretiserar arkitekturprinciperna förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Utifrån ramverket för IT- och verksamhetsarkitektur som beskrivs i Göteborgs Stads riktlinjen för IT- och verksamhetsarkitektur har Intraservice tagit fram ett förslag till arkitekturanvisning. Förslaget till anvisning har under början av 2024 remitterats till en rad förvaltningar och bolag inom Göteborgs Stad. Insamlade remissvar och synpunkter har beaktats i den anvisning som förvaltningen nu föreslår att nämnden för Intraservice fastställer.

Förvaltningen bedömer att det i Göteborgs Stad finns ett behov av gemensamma anvisningar vid verksamhetsutveckling med hjälp av digitala lösningar. Den föreslagna anvisningen för arkitekturanvisningar bedöms möta detta behov och ligger väl i linje med övriga riktlinjer för styrning, samordning av digital utveckling och förvaltning.

I detta ärende redovisas remissinstansernas svar och ett justerat förslag på arkitekturanvisningar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I stadsledningskontorets rapport "Göteborgs Stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar år 2022–2040" tydliggörs stadens ekonomiska utmaningar fram till år 2040.¹ Av analysen framgår att om man antar att skattesatser, statsbidrag och efterfrågan på offentliga välfärdstjänster är konstanta, uppstår över tid ett ekonomiskt gap mellan nettointäkter och nettoinkomster med anledning av den demografiska utvecklingen. Under perioden visar prognoserna på att livslängden förväntas öka liksom att andelen i arbetsför ålder minskar. För att möta denna utveckling ses både prioritering av ambitionen i de kommunala välfärdsleveranserna, ökad digitalisering och bättre samordning av den kommunala verksamheten som några av åtgärderna.

¹ [Tjänsteutlåtande, Stadskansliet \(goteborg.se\)](#) Göteborgs Stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2022–2040

Sedan senaste rapporten har utvecklingen av digitaliseringen i samhället förändrats i snabb takt. Det är en omöjlig uppgift att förutspå utvecklingen under prognosperioden, det vi vet är att förändringen går snabbt och påverkar alla stadens verksamheter på olika sätt.²

Flera studier pekar på att det finns en stor potential att automatisera arbetsuppgifter inom många områden, men än har inte möjligheterna till effektivisering nyttjats fullt ut. Samtidigt ska de förberedelser och det förändringsarbete som krävs för att realisera effektiviseringspotentialen inte underskattas. I digitaliseringsarbetet behöver inte de digitala lösningarna utgöra huvuddelen av förändringen, utan tekniken kan i många fall snarare vara möjliggörare för att kunna utveckla processer, organisationer och arbetssätt.³

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, beskriver att digitalisering inte är ett mål i sig. Det är däremot högkvalitativ och jämlik vård och skola, en effektiv och hållbar stadsbyggnadsprocess samt en serviceinriktad och tillgänglig förvaltning. SKR har tagit fram en strategi för arbetet som krävs för att nå dit. I strategin presenteras 16 mål uppdelade på fyra målområden.

I ett av målområdet lyfts vikten av gemensamma ramverk för arkitektur och säkerhet vid utveckling och förvaltning av digitala välfärdstjänster. Det skapar en gemensam grund och stärker samverkansförmågan när planering, utveckling och förvaltning av gemensamma lösningar hålls samman.

Gemensamma ramverk och standarder för arkitektur och säkerhet kan liknas vid vårt vägtrafiksystem. De gemensamma trafikreglerna är grunden för ett fungerande trafiksystem och för att kunna bygga samman olika vägar med varandra. Det är en förutsättning för att uppnå samverkansförmåga, så kallad interoperabilitet.

Att använda gemensamma principer och anvisningar för arkitektur ger också stöd för upphandling, nationella och lokala utvecklingsinitiativ och som möjliggörare för samverkan mellan aktörer i ett digitalt ekosystem. För att säkerställa att digitala funktioner fungerar som en helhet är gemensamma arkitekturprinciper och tillhörande anvisningar en förutsättning. Om utveckling av digitala lösningar bygger på samma principer och anvisningar undviks dyra, svårförvaltade och överlappande lösningar. Det blir enklare att integrera befintliga lösningar vid utveckling av nya samverkande tjänster. Lösningar som är uppbyggda och fungerar enligt samma principer och anvisningar kan även bidra till bättre utnyttjande av kompetens och minska risken för inlåsning.⁴

Utifrån rapporterna ovan anser förvaltningen att det är viktigt att stärka förmågan till styrning inom arkitekturområdet, så att vi på bästa sätt kan stödja stadens förvaltningar och bolag i sin verksamhetsutveckling. Etableringen av arkitektur-anvisningar som beskrivs i Göteborgs stads arkitektur-anvisningar kommer ha en positiv effekt på förvaltningarnas och bolagens verksamhetsutveckling, och därmed också en positiv effekt för boende, besökare och näringsliv i staden. Detta ligger i linje med Göteborgs Stads policy för digitalisering och IT samt SKR:s digitaliseringsstrategi "Utveckling i en digital tid"

---

² [Tjänsteutlåtande, Stadskansliet \(goteborg.se\)](#) Göteborgs Stads långsiktiga ekonomiska förutsättningar 2022–2040

³ Ibid, sid 45

⁴ [Utveckling i en digital tid – en strategi för grundläggande förutsättningar \(skr.se\)](#)

Arkitekturanvisningar är en del av den koncerngemensamma arkitekturstyrningen enligt Göteborgs stads riktlinje för IT- och verksamhetsarkitektur.⁵ I anvisningen för arkitekturanvisningar föreslås ett antal gemensamma arkitekturanvisningar som ska gälla vid digitalisering i stadens verksamheter. Arkitekturanvisningar skapar en övergripande styrning kring hur IT och verksamhetslösningar byggs vid digitalisering.

Förvaltningen bedömer att gemensamma arkitekturanvisningar leder till stor nytta och kostnadseffektivitet för stadens verksamheter. Arkitekturanvisningar skapar styrning som bidrar till en ökad och enklare återanvändning av system, information och standarder vilket på sikt kommer få en positiv påverkan på kostnaderna vid digitalisering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Göteborgs Stad fattade år 2021 beslut om ett nytt miljö- och klimatprogram ”Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram år 2021–2030”. Under avsnittet Generella utgångspunkter framgår att:⁶

För alla strategier är innovation, digitalisering, kommunikation och samverkan centrala möjliggörare för att lyckas. Vidare refereras till följande tre styrande dokument som viktiga utgångspunkter där Göteborgs Stads innovationsprogram är avslutat men arbetet fortsätter i stadsledningskontoret regi:

Göteborgs Stads innovationsprogram: Syftet med detta program är att skapa ett strukturerat arbete med innovation i stadens verksamheter och utgör därför en utgångspunkt för allt innovationsarbete i staden. Att tänka nytt både vad gäller tekniska och institutionella lösningar är centralt för att lyckas nå målen i miljö- och klimatprogrammet.

Göteborgs Stads riktlinje för styrning, samordning och finansiering av digital utveckling och förvaltning: Digitaliseringen ska ses som en metod för verksamhetsutveckling och ska drivas med fokus på realisering av beslutade mål. Digitalisering, främst genom effektivisering och innovation, är en del av omställningen till ett modernt ekologiskt hållbart samhälle. Göteborgs Stad ska på ett systematiskt och öppet sätt använda digitaliseringens möjligheter för att sprida information, kunskap och erfarenheter både internt och externt.

Göteborgs Stads policy för kommunikation: Göteborgs stad ska på ett systematiskt och öppet sätt sprida data, kunskaper och erfarenheter internt och externt. Vi utvecklar och effektiviserar kommunikationen kring stadens strategiska miljöarbete genom att använda en gemensam kommunikationsplattform för alla förvaltningar och bolag.

Förvaltningen bedömer att gemensamma arkitekturanvisningar leder till stor nytta och är en förutsättning för att ökad återanvändning som i sin tur leder till att minska ett ohållbart uttag av resurser vid digitalisering av stadens verksamheter. Arkitekturanvisningar skapar styrning som bidrar till en ökad och enklare återanvändning av system, information och standarder vilket på sikt kommer bidra till en minskad klimatpåverkan från inköp vilket är i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram år 2021–2030.⁷

Bedömning ur social dimension

Digitalt först var regeringens program för digital förnyelse av det offentliga Sverige som genomfördes under år 2015–2018. Visionen i nuvarande digitaliseringsstrategi är ett hållbart

---

⁵ Göteborgs Stads riktlinje för IT- och verksamhetsarkitektur

⁶ Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021 - 2030 (goteborg.se) sid 31

⁷ Ibid, sid 22

digitaliserat Sverige som står för långsiktighet där mervärdet av digitalisering tillvaratas och risker längs vägen hanteras. Den sociala aspekten är viktig, eftersom digitalisering har potential att höja livskvaliteten genom såväl tillgång till samhällsservice som till media och kultur och därför behöver alla människor omfattas. Detta bidrar till den sociala sammanhållningen. Ett hållbart digitaliserat Sverige står också för att nya lösningar möjliggörs och stimuleras vilket i sin tur ger förutsättningar för entreprenörer att starta och utveckla företag. Det skapar också helt nya förutsättningar för offentlig sektor att tillhandahålla tjänster som förenklar för medborgare och företag.

Rätt använd kan digitaliseringen öka möjligheten till smart och klok interaktion och samverkan direkt mellan boende, besökare och näringsliv och med staden. Genom ökad kommunikation och tillgänglighet skapas möjligheter att öka transparens och insyn i information och beslut, vilket stärker demokratin.

Digitala tjänster och infrastruktur skapar möjlighet till nya sätt att leverera välfärd där ett exempel är omställningen under pandemin. Något som visar att den digitala infrastrukturen i många fall är minst lika viktigt som den fysiska. Vi behöver bygga säkra och robusta tjänster som skapar digital trygghet och inkluderar samhällets alla målgrupper. Vi måste också säkerställa att det inte uppstår ett digitalt utanförskap, utan att Göteborg är en jämlik stad för alla vilket ligger i linje med Göteborgs Stads program för en jämlik stad år 2018–2026.⁸

Arkitekturanvisningarna är en viktig del i att skapa styrning vid framtagning av digitala tjänster som bidrar till en sammanhållen service. Genom etableringen av gemensamma arkitekturanvisningar som appliceras i verksamhetens egen verksamhetsutveckling så skapas ökade möjligheter till sammanhållen service till både stadens verksamheter och stadens boende, besökare och näringsliv. Förvaltningen bedömer att detta ligger i linje med Göteborgs Stads program för en jämlik stad.

Samverkan

Ärendet samverkas med de fackliga representanterna i FSG 2024-04-17

Bilagor

1. Göteborgs Stads arkitekturanvisningar
2. Remissvar från förvaltningar och bolag
3. Intraservice svar på och hantering av remissvaren

---

⁸ [Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026 \(goteborg.se\)](https://goteborg.se/arkitekturanvisningar)

Ärendet

Intraservice förvaltning (nedan benämnd som Förvaltningen) lyfter ärende till Nämnden för Intraservice för beslut avseende Göteborgs Stads Arkitekturanvisningar.

Ärendet svarar upp mot uppdraget åt Intraservice förvaltning att ta fram en anvisning som konkretiserar arkitekturprinciperna enligt beslut i nämnden för Intraservice 2023-04-26 § 93 Dnr 0569/22.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav år 2020 uppdraget till Kommunstyrelsen att ta fram en digitaliseringsstrategi och en IT-strategi för staden, att utreda lämplig organisation för att möta stadens framtida digitaliseringsbehov samt ta fram en ny styr-, finansierings- och samordningsmodell för verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering.

Som svar på kommunfullmäktiges uppdrag tog Stadsledningskontoret bland annat fram en Policy för digitalisering och IT vilken beslutades i Kommunfullmäktige 2022-01-27 § 10 Dnr 0110/21. Policyn uttrycker att vid utveckling och förvaltning av digitala tjänster ska gemensamma ramverk för arkitektur och systematiskt arbetssätt för informationssäkerhet användas.

I samband med detta, startade Stadsledningskontoret arbetet med en kortsiktig handlingsplan innehållande ett antal olika aktiviteter vilken antogs av Kommunfullmäktig 2020-10-15 § 22 Dnr 0437/20. En av aktiviteterna var ”Ta fram ett gemensamt ramverk och standarder för arkitektur som ska användas vid utveckling och förvaltning av digitala tjänster”.

Arbetet i aktiviteten ledde fram till förslag på ett ramverk med ett antal ingående styrande och vägledande dokument. Göteborgs Stads riktlinje för IT- och verksamhetsarkitektur är det övergripande styrande dokumentet och definierar ramverkets omfattning. Riktlinjen beslutades av nämnden för Intraservice 2021-12-16 § 227 Dnr 0206/21. Vidare reviderades Intraservice reglemente som nu gör gällande att nämnden för Intraservice ansvarar för att det finns ramverk och ändamålsenlig styrning för stadens digitala infrastruktur samt IT- och verksamhetsarkitektur. Dessa ska kunna tillämpas av nämnder och styrelser och ska gälla för gemensamma såväl som för verksamhetsspecifika system och tjänster.⁹

Göteborgs Stads riktlinje för arkitekturprinciper definieras som ett styrdokument i ramverket. I beslutet av Göteborgs Stads riktlinje för IT- och verksamhetsarkitektur fick Intraservice i uppdrag att påbörja förberedelser för en implementering där en av aktiviteterna var att ta fram förslag till det styrande dokumentet för arkitekturprinciperna.

Det styrande dokumentet för arkitekturprinciperna blev klart under våren 2023 och blev beslutat av nämnden för Intraservice 2023-04-26 § 93 Dnr 0569/22. I samband med beslutet för arkitekturprinciperna så antogs även beslutet att börja jobba fram ett dokument för arkitekturella anvisningar som mer konkretiserar principerna.

Förvaltningen har tagit fram ett förslag till Göteborgs Stads arkitekturanvisningar i enlighet med beslutet tagit i nämnden. Förslaget har remitterats till ett antal förvaltningar och bolag i Staden och finns sammanställda i ärendet samt redovisas i sin helhet i bilaga 2.

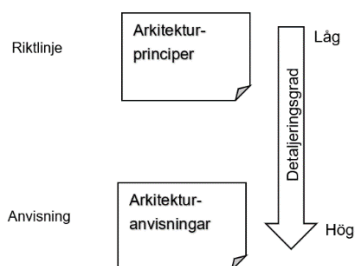
---

⁹ [Reglemente för Göteborgs Stads nämnd för Intraservice \(goteborg.se\)](https://goteborg.se/reglemente-för-göteborgs-stads-nämnd-för-intraservice)

Arkitekturanvisningen i korthet

Arkitekturanvisningarna är en del av styrande dokument för att stärka arkitekturstyrning på koncernnivå inom Göteborgs Stad och vägleder verksamheterna vid framtagningen av lösningar i sitt digitaliseringsarbete.

Arkitekturanvisningarna har en koppling till dokument ”Riktlinje för arkitekturprinciper” genom att anvisningarna knyter an till och preciserar arkitekturprinciperna. Principerna byggs upp som en huvudprincip med beskrivning som sedan kopplas till ett antal anvisningar som detaljerar principerna och sätter dem i olika sammanhang.

Ett förändringsinitiativ ska kunna redogöra för hur deras lösningar harmoniserar med gällande principer med tillhörande anvisningar. Generellt kan man inte applicera dessa i alla situationer. Från fall till fall måste man beakta om en princip/anvisning kan följas. Principerna och dess tillhörande anvisningar är på så sätt vägledande, dvs de innehåller rekommendationer. Avsteg ska motiveras och dokumenteras.

Om behov finns så kan en enskild verksamhet komplettera med egna arkitekturprinciper med tillhörande anvisningar, så länge det inte är motstridiga till Stadens gemensamma arkitekturprinciper/anvisningar.

Remissvar från förvaltningar och bolag

I remissutskicket fanns det med fyra frågeställningar som remittenterna hade möjlighet att använda.

Följande nämnder och bolagsstyrelser har svarat på remissen:

Demokrati och medborgarservice, Förvaltnings AB Framtiden, Grundskoleförvaltningen, Göteborg Energi AB, Göteborg & Co, Higab, Inköp och upphandling, Miljöförvaltningen, Socialförvaltningen för Nordost, Stadsmiljöförvaltningen, Äldre- samt vård och omsorgsförvaltningen

Följande nämnder och bolagsstyrelser har inte inkommit med svar på remissen:

Kretslopp och vatten, Liseberg AB, Regionarkivet, Stadsledningskontoret

I remitteringen bad vi förvaltningar och bolag att ta ställning till följande frågeställningar kopplat till anvisningen:

1. Vad är era övergripande synpunkter på anvisningarna, innehåll och uppbyggnad?
2. Vilka möjligheter skapar arkitekturanvisningarna för er lokala verksamhetsutveckling och digitalisering?
3. Vilka konsekvenser ser ni att arkitekturanvisningarna medför för er verksamhet?
4. Ser ni några utmaningar att följa de framtagna arkitekturanvisningarna i er verksamhetsutveckling, i sin helhet eller med avseende på någon specifik anvisning?

Eftersom vi valt formen av en bolags- och förvaltningsremiss så har yttrandena inte behandlats av nämnd eller styrelse.

Arkitekturanvisningarna har utifrån remissvaren kompletterats och justerats både vad gäller disposition och förtydligande av vissa skrivningar.

I tabellen nedan följer en sammanställning av remissinstansernas synpunkter på anvisningen och Intraservice svar på dessa samt vilka justeringar som gjorts. Remissinstansernas synpunkter redovisas i sin helhet i bilaga 2.

Förvaltningens/bolagets bedömning

Förvaltningen konstaterar att den demografiska utvecklingen innebär utmaningar för staden. SKR räknar i sin rekryteringsrapport för år 2020 att behovet av nyrekryteringar till offentlig sektor fram till år 2029 uppgår till cirka 132 000st samtidigt som 340 000st pensionsavgångar tillkommer. Att ta tillvara digitaliseringens möjligheter för att erbjuda sammanhållen service till dem vi är till för samt avlasta och stödja chefer och medarbetare i vår vardag blir en nyckelfråga samtidigt som möjligheten att arbetsuppgifter som idag hanteras av anställda kan utföras med digitala lösningar ökar.

Förvaltningen bedömer att det i Göteborgs Stad finns ett behov av gemensamma anvisningar som konkretiserar redan beslutade arkitekturprinciper och som ska appliceras vid verksamhetsutveckling med hjälp av digitala lösningar.

Den föreslagna anvisningen för arkitekturanvisningar bedöms möta behov av konkretisering och ligger väl i linje med övriga riktlinjer för styrning, samordning och finansiering av digital utveckling och förvaltning. Vidare är arkitekturanvisningarna en del i styrningen vid byggandet av det digitala Göteborg och en förutsättning för en effektiv och ökad återanvändning av information, plattformar och system.

Arkitekturstyrning och arkitekturarbete, som en del i verksamhetsutvecklingen, handlar om att skapa säkra digitala lösningar som är användarvänliga och uppfyller stadens krav på sammanhållen service och ekonomisk-, ekologisk hållbarhet genom återanvändning av både information och redan gjorda investeringar i digitalisering. Nyckeln till framgång är sammanhållna digitala lösningar som skapar möjlighet till återanvändning av information och digital infrastruktur inom staden för att gemensamt möta de utmaningar som ligger framför oss men också genom att bidrar till smarta digitala lösningar i samverkan med andra aktörer inom offentlig sektor.

Dan Folkesson

Carina Helgesson Björk

Peter Söderström

Enhetschef Kompetenscenter

Avdelningschef Kund och servicecenter

Förvaltningsdirektör